

РОЗДІЛ 8. БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК, АНАЛІЗ ТА АУДИТ

ФОРМУВАННЯ І ПОДАННЯ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ
В ЕЛЕКТРОННОМУ ВИГЛЯДІFORMATION AND SUBMISSION OF FINANCIAL STATEMENTS
IN ELECTRONIC FORM

УДК 336:519.2

DOI: <https://doi.org/10.32843/bses.72-44>**Антоненко Н.В.**к.е.н., доцент кафедри фінансів,
обліку і аудиту
Національний транспортний університет**Чабан Є.О.**студентка
Національний транспортний
університет**Antonenko Nadiia**

National Transport University

Chaban Yelyzaveta

National Transport University

У статті проведено аналіз складу фінансової звітності, указано шляхи вдосконалення її змісту і структури. Окреслені і вирішено завдання щодо визначення основних етапів розвитку електронної звітності; обґрунтовано теоретико-методичні положення складання і подання її до контролюючих органів; розроблено практичні рекомендації, спрямовані на вдосконалення методики формування електронної фінансової звітності. Обґрунтовано роль фінансових звітів в управлінні діяльністю суб'єктів господарювання. Описано етапи запровадження електронного звітування в Україні. У ході аналізу і систематизації наукових праць учених, урахувавши практичний досвід підприємств, сформульовано вимоги до впровадження електронного документообігу в Україні. Визначено, що отримані в ході дослідження результати можуть бути використані під час розроблення дієвої системи складання і подання до органів контролю електронної звітності вітчизняних підприємств і організацій.

Ключові слова: форми звітності, електронний документообіг, фінансова звітність, комп'ютеризація обліку, склад фінансової звітності, електронна звітність.

В статье проведен анализ состава финансовой отчетности, определены пути

совершенствования ее содержания и структуры. Очерчены и решены задачи определения основных этапов развития электронной отчетности; обоснованы теоретико-методические положения составления и ее предоставления в контролирующие органы; разработаны практические рекомендации, направленные на совершенствование методики формирования электронной финансовой отчетности. Обоснована роль финансовых отчетов в управлении деятельностью хозяйствующих субъектов. Описаны этапы введения электронной отчетности в Украине. В ходе анализа и систематизации научных работ ученых, учитывая практический опыт предприятий, сформулированы требования к внедрению электронного документооборота в Украине. Определено, что полученные в ходе исследования результаты могут быть использованы при разработке действенной системы составления и подачи в контролирующие органы электронной отчетности отечественных предприятий и организаций.

Ключевые слова: формы отчетности, электронный документооборот, финансовая отчетность, компьютеризация учета, состав финансовой отчетности, электронная отчетность.

The article analyzes the composition of financial statements, indicates ways to improve its content and structure. The study outlines and solves the problem of determining the main stages of development of electronic reporting; the theoretical and methodical provisions of preparation and submission to the supervisory authorities of electronic financial reporting are substantiated; developed practical recommendations aimed at improving the methodology of electronic financial reporting. In order to further improve the methodological basis of financial reporting at Ukrainian enterprises, it is proposed to gradually update the accounting policy, use a balanced system of principles, techniques and methods of accounting given the impact of external and internal factors of the enterprise. The necessity of enshrining the concept of "electronic report" at the legislative level has been proved. It is defined that an electronic report is a document prepared by the relevant entities in electronic form in a special program, information in which is displayed in the form of appropriate electronic indicators for the purpose of the report with mandatory details and certified by qualified electronic signatures. The analysis of researches of domestic and foreign scientists concerning essence of the reporting and methodology of its drawing up is carried out. It is substantiated that the use of electronic reporting improves the connection between business entities and state regulatory authorities; improves the procedure for administering taxes and fees; serves to choose the best option for the relationship between control bodies and taxpayers and guarantees their maximum impartiality. The described problems of electronic reporting in Ukraine allow us to determine the prospects for further use of electronic reporting in order to improve the process of electronic document management at the enterprise level and at the state level. It is determined that the results obtained during the study can be used in the development of an effective system of compilation and submission to the control bodies of electronic reporting of domestic enterprises and organizations.

Key words: reporting forms, electronic document management, financial reporting, accounting computerization, composition of financial reporting, electronic reporting.

Постановка проблеми. Фінансову звітність на рівні підприємства внутрішні споживачі використовують як джерело для прийняття управлінських рішень, оскільки саме завдяки звітності керівництво підприємства отримує вичерпну, правдиву та об'єктивну інформацію про фінансові показники, рух грошових коштів підприємства та результати його діяльності. Інформація, що міститься у фінансовій звітності підприємства, дає можливість

запровадити певні заходи і здійснити низку дій, спрямованих на підвищення ефективності функціонування підприємства в умовах ринкової конкуренції, а саме: забезпечити зростання виробничого потенціалу підприємства, сприяти уникненню фінансових негараздів і банкрутства, забезпечити лідерство в боротьбі з конкурентами, сприяти досягненню високих показників рентабельності в роботі підприємства з метою отримання мак-

симального прибутку на тлі мінімізації витрат. Вивчення проблеми ведення підприємствами автоматизованого обліку та складання електронної звітності своєчасне й важливе в нинішніх умовах діяльності суб'єктів господарювання, оскільки розроблені методичні основи ведення фінансового обліку в автоматизованих облікових програмах та єдиний порядок формування і подання електронної фінансової звітності слугують базою для уніфікації звітної інформації та забезпечення найбільш повного розуміння сутності фінансових показників зовнішніми (у тому числі зарубіжними) користувачами. Швидкий розвиток сучасних інформаційно-комунікаційних технологій зумовив появу кардинальних змін у роботі облікових працівників не лише під час ведення бухгалтерського обліку на підприємстві, а й у питаннях організації роботи працівників бухгалтерії, оскільки використання новітніх програмних продуктів суттєво пришвидшує виконання стандартних операцій.

У результаті стрімкого розвитку нових інформаційних технологій найбільших змін зазнав такий складник методу бухгалтерського обліку, як звітність. У професійній діяльності бухгалтера виникло поняття «електронний звіт», який і донині складається обліковцями зі значними труднощами і супроводжується нарахуваннями штрафних санкцій із боку контролюючих органів у зв'язку, як правило, з наявністю розбіжностей у законодавчо-правових актах. Водночас електронна звітність, будучи елементом автоматизації облікового процесу, полегшує та пришвидшує процедури обліку на підприємстві, а тому дослідження щодо формування та подання електронної звітності є актуальними і своєчасними.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми організації, специфіку відображення господарських операцій в обліку й складання звітності на вітчизняних підприємствах ґрунтовно висвітлили у своїх працях такі вчені, як: В.Г. Лінник, Ф.Ф. Бутинець, Т.О. Лозенко, А.І. Малишкін, Я.Д. Крупка, С.В. Кузнецова, М.В. Кужельний, Г.Г. Кірейцев, А.М. Кузьмінський, М.Д. Корінко та ін. Дослідженню деяких питань складання фінансової звітності та контролю з боку податкових органів за правильністю визначення її показників присвячено дисертації О.В. Будько, Я.В. Лебедзевич, І.В. Буфатіної, О.В. Гаращенко, О.М. Коробко, В.А. Кулик, Н.З. Яцишин, Л.В. Чижевської та ін. Але важливі питання організації автоматизованого обліку та електронної звітності в сучасних умовах впровадження ІТ-технологій залишаються невирішеними. Дослідженню функціонування систем управління базами даних в бухгалтерських програмах присвячено роботи таких вітчизняних науковців, як: А.П. Дикий, Ю.Д. Довгаль, С.М. Деньга, Н.М. Лисенко, В.П. Завгородній, Л.А. Попкова, С.А. Гаркуша, К.С. Жадько, О.М. Барановський,

О.В. Мінаков, А.О. Ніколашин, О.Г. Додонов, В.В. Кебко та ін. Дослідженнями питань організації і подання електронної звітності займалися І.О. Карлова, О.І. Поліщук, С.В. Івахненко, А.І. Сердюк. Незважаючи на те що правові основи складання і подання звітності вітчизняних підприємств уже досліджувалися, необхідність впровадження електронної звітності для підприємств усіх форм власності в Україні спричинила нову хвилю дискусій та вимагає вирішення проблем, що виникли, з урахуванням національних особливостей здійснення облікових процесів.

Постановка завдання. Метою статті є ґрунтовне дослідження питань, пов'язаних з удосконаленням системи складання і подання електронної звітності підприємства, що дасть змогу окреслити напрями подальших шляхів удосконалення її інформаційного забезпечення відповідно до потреб зовнішніх та внутрішніх користувачів. До завдань, які необхідно виконати в ході дослідження, можна віднести такі: проведення аналізу основних етапів впровадження електронної звітності, що дає можливість виокремити невирішені питання, які супроводжують даний процес; обґрунтування теоретико-методичних основ формування і подання електронної фінансової звітності; розроблення практичних рекомендацій, що дають змогу поліпшити методіку складання електронної фінансової звітності.

Виклад основного матеріалу дослідження. Зупинимось на сутності поняття «звітність» і розкриємо його зміст і значення. Відповідно до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [1] і Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку НП(С)БО 1 [2], звітність – це система підсумовуючих показників, що використовуються для надання неупередженої, повної і правдивої характеристики про будь-яке явище, процес або об'єкт. Як правило, підприємства та організації одночасно складають і подають різні види звітності до контролюючих органів. Функціональним обов'язком керівника суб'єкта господарювання є організація роботи з ведення бухгалтерського обліку та контроль над своєчасним складанням і поданням фінансової, податкової та статистичної звітності до державних органів нагляду. Усі звіти завершують обліковий процес господарської діяльності на підприємстві і залежно від призначення поділяються за напрямами використання на внутрішні (управлінські) і зовнішні (регламентовані). Державними органами з метою запровадження обов'язкових для всіх підприємств єдиних правил складання і подання фінансової звітності в Україні здійснюється регулювання бухгалтерського обліку та фінансової звітності [3]. Розроблення методологічних основ ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звіт-

ності виконує Міністерство фінансів України, яке затверджує національні положення (стандарти) бухгалтерського обліку, а також здійснює впровадження методичних рекомендацій щодо ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності. Виконання прийнятих правил ведення бухгалтерського обліку дає змогу користувачам звітності сприймати інформацію, що наведена у регламентованій звітності різних підприємств, без додаткових відомостей щодо особливостей функціонування підприємства. НП(С)БО 1 визначає фінансову звітність як результат відображення господарських операцій у бухгалтерському обліку, який за звітний період надає широкому колу користувачів інформацію про фінансовий стан підприємства та підсумок його діяльності. Метою складання регламентованої звітності є задоволення основних інформаційних потреб зовнішніх і внутрішніх користувачів, які отримують за допомогою неї необхідну інформацію для прийняття управлінських рішень. Для прийняття виважених, правильних і своєчасних економічних рішень користувачам фінансових звітів необхідна інформація про фінансовий стан підприємства, результати його діяльності та зміни, що відбулися за звітний період. Вищезазначені інформаційні вимоги зумовили склад фінансової звітності, до якого відносяться: баланс (форма 1); звіт про фінансові результати (форма 2); звіт про рух грошових коштів (форма 3); звіт про власний капітал (форма 4); примітки до звітів (форма 5) [2].

Фінансова звітність повинна відповідати запитам тих користувачів, які не мають можливості вимагати складання звітів з урахуванням їхніх конкретних інформаційних потреб [4]. Для забезпечення єдиного підходу до складання звітності НП(С)БО 1 вимагає від бухгалтерів відображення під час її складання таких даних: назви підприємства; дати складання звітності та звітного періоду; валюти звітності та одиниці її виміру; інформації про облікову політику підприємства та зміни, що відбулися за звітний період; аналітичної інформації щодо складу статей фінансових звітів; показники консолідованих фінансових звітів; інформацію щодо спільної діяльності; виявлені помилки та коригування, що пов'язані з ними [2]. Відповідно до НП(С)БО 1, звітність повинна бути достовірною, своєчасною, неупередженою, вона має відповідати єдиним вимогам державної регламентації і порівнянності звітних показників з минулими. Окрім того, інформація, яка наводиться у фінансових звітах, повинна мати однозначне тлумачення її зовнішніми та внутрішніми користувачами [2]. Методологічні рекомендації щодо складання фінансової звітності повинні містити вимоги до забезпечення порівнянності показників фінансових звітів підприємства за різні звітні періоди, а також зіставності фінансових показників різних

підприємств. Такий підхід забезпечується за рахунок наведення інформації про зміни облікової політики у звітному періоді та розкриття порядку відображення основних господарських операцій попереднього періоду. До обов'язкової інформації про підприємство, яка наводиться у фінансовій звітності, відносяться такі реквізити: назва, місцезнаходження та організаційно-правова форма підприємства; КВЕД (код видів економічної діяльності); назва органу управління, якому підпорядковується підприємство; середня чисельність персоналу підприємства, що перебувала у трудових відносинах з адміністрацією підприємства протягом звітного періоду. У кожному фінансовому звіті повинна бути наведена дата, станом на яку складено документ, або період, який охоплює звіт. У разі коли період складення фінансової звітності відрізняється від передбаченого НП(С)БО 1 періоду, то підстави і результати цього явища повинні бути відображені у примітках до фінансової звітності. У фінансовій звітності необхідно вказувати одиницю виміру валюти, у якій наведено показники звітності. Якщо у звітності відображаються показники у валюті, яка не використовувалася для ведення бухгалтерського обліку, то в примітках до фінансової звітності (форма 5) необхідно розкривати причини такої ситуації та методи, що були застосовані з метою перетворення фінансових звітів. Підприємство у формі 5 повинно наводити інформацію про вибрану облікову політику через відображення принципів оцінки статей звітності і методів ведення облікового процесу господарських операцій.

Відповідно до НП(С)БО 1, у примітках до фінансових звітів необхідно відображати: прийняту на поточний звітний період облікову політику підприємства; інформацію, яка є обов'язковою для наведення у звітності, але яка не знайшла свого відображення у її показниках; інформацію, потрібну для забезпечення доступності та зрозумілості для цілком ясного й однозначного її сприйняття користувачами [2].

Під час складання фінансової звітності згідно з НП(С)БО 1 основним звітним періодом прийнято вважати календарний рік, проте існує проміжна (місячна, квартальна) звітність, яка складається за відповідний період або станом на останній день періоду. Так, Баланс підприємства (Звіт про фінансовий стан) складається на останній день звітного періоду. У новоствореного підприємства першим звітним періодом може бути термін, менший за 12 місяців, але він не може перевищувати 15 місяців. Якщо підприємство ліквідується, то звітним періодом вважається період від початку року до моменту його ліквідації.

Підсумовуючи вищевикладене, можна зробити висновок про те, що за циклічністю складання і подання звітність ділиться на поточну (періодичну),

місячну, квартальну, піврічну, дев'ятимісячну та річну [5; 6].

Фінансова звітність підприємства використовується як внутрішніми користувачами, до яких належать власники або засновники підприємств, так і зовнішніми користувачами, котрі представлені державними контролюючими органами. Засновникам потрібна фінансова звітність для аналізу ефективності ведення господарської діяльності підприємства, здійснення контролю над виконанням договірних зобов'язань із боку покупців та замовників, для прогнозування показників подальшої діяльності суб'єкта господарювання. Окрім внутрішнього застосування на підприємстві, звітність подається до органів державного управління, надається покупцям, постачальникам за їх вимогою, а також банківським установам у разі отримання будь-якого кредиту та органам статистики для узагальнення статистичних показників по країні [7; 8]. Фінансова звітність повинна включати показники діяльності всіх відокремлених підрозділів підприємства: філій, відділень, представництв.

Повний річний комплект звітності (форми 1–5) подають великі і середні підприємства, визнані такими згідно із Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [1]. Річний бухгалтерський звіт обов'язково повинен супроводжуватися пояснювальною запискою (примітками), у якій наводяться основні чинники, що мали вплив у звітному році на результати діяльності підприємства, а також аналізуються фінансовий і майновий стан та перспектива розвитку підприємства.

Бухгалтерський фінансовий звіт (форма 1 «Баланс») відображає зміни фінансового стану підприємства на кінець звітного періоду порівняно з початком року, тоді як «Звіт про фінансові результати» (форма 2) містить наростаючим підсумком результати функціонування суб'єкта господарювання за період від початку звітного року і до дати складання фінансової звітності. Усі підприємства й організації, які є юридичними особами, здійснюють госпрозрахункову діяльність і отримують доходи (окрім бюджетних організацій), зобов'язані формувати поточну і річну фінансову звітність, що складається за єдиними методичними рекомендаціями Мінфіну України [9].

Основною вимогою НП(С)БО 1 до звітності є те, що звіти всіх підприємств і організацій, які знаходяться на території України і є юридичними особами, а також відносяться до госпрозрахункових суб'єктів господарювання, складаються за єдиними формами, встановленими Мінфіном України. Для використання звітності як дійового засобу управління та контролю на підприємстві необхідно дотримуватися під час її складання усіх вимог законодавчо-правових актів. Фінансова звітність повинна достовірно й у повному обсязі

відображати матеріальні, людські і фінансові ресурси підприємства, містити інформацію про ступінь та ефективність їх використання. Показники звітності повинні бути підтвердженими відповідними документами, мають бути достовірними, об'єктивними, обґрунтованими, повинні містити тільки перевірені дані, отримані в результаті здійснення обліково-аналітичного процесу. Корисність фінансової звітності полягає у своєчасності складання та подання звітності, а достовірність наведеної інформації втрачається саме через несвоєчасність надання такої інформації користувачам. Із вищевказаного можна зробити висновок про те, що для забезпечення ефективного використання звітності для управління та контролю на підприємстві їй необхідно складати і подавати державним контролюючим органам у строки, встановлені нормативними актами.

Під час аналізу бухгалтерської фінансової звітності одним із важливих завдань, які виникають у процесі прийняття управлінських рішень, є використання придатних для порівняння показників. У нестабільних умовах здійснення бізнес-процесів на підприємствах ця проблема особливо актуальна. Запровадження в практику ведення бухгалтерського обліку в Україні дозволу на вибір правил і методичних прийомів ведення бухгалтерського обліку під час формування показників бухгалтерської фінансової звітності дає можливість внутрішнім користувачам забезпечити відповідність звітних даних специфіці діяльності кожного окремого суб'єкта господарювання, що дає змогу найбільш повно використовувати показники фінансової звітності під час прийняття управлінських рішень. Проте зараз виникають дві великі групи проблем під час безпосередньої реалізації облікової політики. Перша група пов'язана з пошуком та вибором із чинної нормативної бази відповідних методів та дієвих обліково-аналітичних прийомів ведення бухгалтерського обліку, що здійснюють безпосередній вплив на визначення показників бухгалтерської фінансової звітності. Друга група проблем виникла у зв'язку з відсутністю у законодавчо-нормативній базі необхідних рекомендацій щодо відображення у фінансових звітах окремих господарських операцій. Із метою вирішення вищезазначених проблем щодо внесення змін у методичні основи складання фінансової звітності нами рекомендовано здійснити запровадження елементів облікової політики на підприємстві з дотриманням певної послідовності. Підвищити рівень аналітичності фінансової звітності можна завдяки правильній побудові її форм відповідно до вимог державних контролюючих органів.

Відомо, що завдяки бухгалтерському балансу зовнішні і внутрішні користувачі отримують повну та неупереджену інформацію про фінансовий і майновий стан суб'єкта господарювання на звітну

дату. Із метою вдосконалення структури балансу ми пропонуємо виключити з балансу рядки 1045 «Відстрочені податкові активи» та 1500 «Відстрочені податкові зобов'язання» та перевести їх до категорії регулюючих; із 2-го розділу пасиву балансу «Довгострокові зобов'язання і забезпечення» перевести до 1-го розділу пасиву «Власний капітал» статтю «Цільове фінансування»; залежно від терміну погашення здійснити поділ дебіторської заборгованості на три групи і відображати у складі оборотних активів окремими рядками прострочену, сумнівну і безнадійну дебіторську заборгованість.

У результаті аналізу існуючої форми Звіту про фінансові результати (Звіту про сукупний дохід) нами пропонується рядок 2300 «Витрати (дохід) з податку на прибуток» форми 2 деталізувати шляхом розкриття сум у примітках до фінансової звітності.

Однією з важливих форм звітності є звіт про рух грошових коштів (форма 3). Для поліпшення наочності отриманих показників рекомендуємо складати цей звіт за прямим методом та коментувати показники даної форми в примітках до бухгалтерської фінансової звітності (формі 5). Також пропонуємо у звіті про рух грошових коштів, складеному непрямим методом, увести статті «Збільшення (зменшення) активів унаслідок здійснення обміну» та «Збільшення (зменшення) пасивів унаслідок здійснення обміну». Цей підхід дає змогу визначити вплив на грошові потоки товарообмінних операцій і взаємозаліків.

Новітні тенденції розвитку методології складання бухгалтерської фінансової звітності передбачають посилення акценту на створенні приміток і пояснень до бухгалтерської фінансової звітності, основним завданням яких є уточнення, внесення коректив і доповнень до наведеної в основних звітних документах інформації. Для підвищення аналітичної цінності приміток і пояснень потрібно здійснювати більш тісну прив'язку наведеної в них інформації до основних форм звітності. Таким чином, запропоновані нами заходи щодо вдосконалення методики складання фінансової звітності дадуть змогу бухгалтерам відображати інформацію, що наведена у звітності, більш чітко і доступно для користувачів. Автоматизація бухгалтерського обліку є вагомим стимулом для економічної трансформації засобів і методів відображення облікових процесів в електронній звітності. Оскільки звітність є завершальним елементом діяльності суб'єкта господарювання, що містить основну інформацію про діяльність підприємства, його фінансовий стан і вірогідність банкрутства, то завданням складання звітності є забезпечення чіткого уявлення про те, що відбувається на підприємстві, аби прийняти правильне управлінське рішення [10; 11].

Бухгалтерська звітність за своїм змістом поділяється на фінансову, яка відображає інформацію щодо фінансового стану підприємства, результатів його діяльності та руху грошових коштів суб'єкта господарювання за звітний період; управлінську, яка містить інформацію про показники та плани діяльності компанії і створена з метою визначення суб'єктом управління системи дій, спрямованих на вирішення конкретної проблеми управління; податкову, яка є базою нарахування податків (зборів) і подається до органів Державної податкової служби платниками податків; статистичну, яка надає інформацію органам Держстату України за визначеними показниками для планування макроекономічних показників і оцінювання стану, а також перспектив економічного розвитку держави.

Кожен із вищенаведених видів звітності створюється і подається до контролюючих органів в електронному вигляді. Проте в законодавчих актах України немає чіткого формулювання термінів «електронна звітність» або «електронний звіт». У Порядку обміну електронними документами з контролюючими органами «податковим документом в електронному вигляді є податкова звітність, інформація в якій зафіксована у вигляді електронних даних, включаючи обов'язкові реквізити документа» [12]. Схоже визначення електронного документа зафіксовано в Законі України «Про електронні документи та електронний документообіг», згідно з яким «електронний документ – це документ, інформація в якому зафіксована у вигляді електронних даних, включаючи обов'язкові реквізити документа» [8]. У результаті аналізу різних тлумачень терміна «електронний документ» наводимо авторське визначення поняття «електронний звіт». За нашими твердженнями, електронний звіт – це документ, що складається відповідними суб'єктами господарювання в електронній формі у спеціальній програмі, інформація в якому відображається у вигляді відповідних до призначення звіту електронних показників із заповненням обов'язкових реквізитів та засвідчується необхідними кваліфікованими електронними підписами. Електронний документ являє собою одночасно і форму, і спосіб подання усіх видів звітності.

Уся звітність в Україні до 2003 р. подавалася до органів державного контролю у паперовому варіанті. Різні форми звітів склалися за допомогою спеціалізованих комп'ютерних програм, але саме подача до державних контролюючих органів здійснювалася тільки у паперовому вигляді. Звітність подавалася до державних податкових інспекцій (ДПІ) за місцем взяття на облік платників податків особисто представниками підприємств або надсилалася до ДПІ поштовими відправленнями. Проте 22 травня 2003 р. було прийнято Закон України «Про електронні документи та електронний доку-

ментообіг» [8] та Закон України «Про електронний цифровий підпис», які офіційно запровадили в практику звітування електронні документи [13]. Таким чином, починаючи з 2003 р. в Україні на законодавчому рівні було запроваджено обов'язкове звітування в електронному вигляді.

Сьогодні електронна звітність, як правило, подається до податкових органів ДПС, фондів соціального страхування та Державної служби статистики України (Держстату України). У процесі складання та подання електронної звітності використовуються автоматизовані бухгалтерські програми або спеціалізоване клієнтське програмне забезпечення. Існують програми, що здатні не лише формувати звітність для подачі до контролюючих органів, а й мають модуль шифрування і подачі звітності. Це програми М.Е.doc, «Електронний кабінет платника податків», «Соната», iFin та ін., у яких бухгалтер створює та заповнює певний звіт в електронному форматі і відправляє до відповідного контролюючого органу. Наказом Міністерства доходів і зборів України від 29.11.2013 № 729 «Про затвердження Формату (стандарту) електронного документа звітності суб'єктів господарювання та Опису довідників, що публікуються з Форматом (стандартом) електронного документа звітності суб'єктів господарювання» встановлено XML як основний формат складання електронної звітності [14]. Цей формат має розширення .xml, яке дає змогу стандартизувати способи обміну даними між системами (програмним продуктом у платника податків і програмним забезпеченням податкової інспекції). Використання у вітчизняній практиці вищезазначеного електронного формату зумовлено тим, що в документи з розширенням xml неможливо вписати вірус за рахунок невеликого (до 15 Кбайт) обсягу інформації, що знаходиться в документі [15].

Необхідно відзначити, що сьогодні найбільше уваги вітчизняні вчені приділяють особливостям складання і подання податкової електронної звітності, оскільки ці документи одні з перших почали свій електронний обіг в Україні. Так, А.І. Сердюк [16] і С.В. Івахненко [10; 11] у своїх статтях пропонують підходити до вдосконалення порядку складання електронної звітності, урахувавши позиції не лише державних контролюючих органів, а й платників податків, які складають електронні звіти. С.В. Івахненко відзначає, що за створення належної організованої системи фінансового електронного звітування в податкових органах буде спрощено процедуру аналізу і контролю такої фінансової звітності. Ученими також визначено чинники, які гальмують процес розвитку електронного звітування. Так, І.О. Карлова та О.І. Поліщук [15] наголошують на тому, що державні органи не рахуються з проблемами, які виникають під час подання звітів і призводять до нарахування

штрафних санкцій унаслідок технічних збоїв у роботі серверів ДПІ, що здійснюють обробку електронної звітності. Для усунення вищезазначених проблем в Україні вже запропоновано відповідні заходи, проте питання щодо складання, подання, нормативно-правового регулювання термінів реєстрації електронних документів і досі належним чином законодавчо не врегульовано.

Висновки з проведеного дослідження.

У результаті дослідження можна дійти висновку про те, що саме фінансова звітність містить значний обсяг актуальної і неупередженої інформації щодо змін у структурі матеріально-фінансових ресурсів і джерел їх утворення за звітний період. У звітності підприємств також відображаються результати фінансово-господарської діяльності та рух грошових коштів, який відбувся за період, що аналізується. Із метою подальшого вдосконалення методичних основ складання фінансової звітності на підприємствах України пропонується здійснювати поетапне оновлення облікової політики, виважено використовувати систему принципів, прийомів та методів ведення бухгалтерського обліку з огляду на вплив чинників зовнішнього і внутрішнього середовища підприємства. У ході дослідження виявлено якісний склад інформації, що наводиться у звітності, удосконалено теоретико-методологічні основи визначення звітних показників.

Доведено необхідність закріплення на законодавчому рівні поняття «електронний звіт». Визначено, що електронний звіт – це документ, що складається відповідними суб'єктами господарювання в електронній формі у спеціальній програмі, інформація у якому відображається у вигляді відповідних до призначення звіту електронних показників із заповненням обов'язкових реквізитів та засвідчується необхідними кваліфікованими електронними підписами. Обґрунтовано, що використання електронної звітності поліпшує зв'язок між суб'єктами господарювання та державними контролюючими органами; покращує процедуру адміністрування податків та зборів; слугує вибору найкращого варіанту відносин органів контролю і платників податків та гарантує їх максимальну неупередженість. Описані проблеми складання електронної звітності в Україні дають змогу визначити перспективи щодо подальшого використання електронної форми звітів із метою вдосконалення процесу електронного документообігу як на рівні підприємств, так і на державному рівні.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Про внесення змін до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні»: Закон України від 12.05.2011 № 3332-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3332-17#Text> (дата звернення: 11.01.2022).

2. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» : Наказ Міністерства фінансів України 07.02.2013 № 73 (редакція від 09.07.2021). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13#Text> (дата звернення: 10.01.2022).

3. Теорія бухгалтерського обліку : монографія / за ред. Л.В. Нападівської. Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т., 2008. 736 с.

4. Бутинець Ф.Ф., Петренко Н.І. Стандарти аудиту, надання впевненості та етики Міжнародної федерації бухгалтерів: тести. Житомир : Рута, 2006. 208 с.

5. Легенчук С.Ф. Майбутнє корпоративної звітності: історія, перспективи та проблеми. *Облік і фінанси*. 2020. № 2(88). С. 29–38.

6. Хорунжак Н.М., Лукановська І.Р. Облік в умовах цифрової економіки: проблеми і перспективи. *Причорноморські економічні студії*. 2019. № 45. С. 175–179.

7. Про електронні довірчі послуги : Закон України від 05.10.2017 № 2155-VIII (редакція від 16.12.2020). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2155-19#n534> (дата звернення: 11.01.2022).

8. Про електронні документи та електронний документообіг : Закон України від 22.05.2003 № 851-IV (редакція від 16.12.2021). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/851-15#Text> (дата звернення: 11.01.2022).

9. Малишкін О.І. Податок на прибуток у формах податкової та фінансової звітності: особливості відображення. *Бухгалтерський облік і аудит*. 2019. № 4. С. 17–24.

10. Івахненко С.В. Автоматизація бізнес-процесів та бухгалтерського обліку: «хмарна» революція? *Бухгалтерський облік і аудит*. 2018. № 5. С. 26–35.

11. Івахненко С.В. Проблеми запровадження інформаційних технологій подання фінансової та податкової звітності України. *Економічний аналіз*. 2012. Вип. 10. Ч. 3. С. 164–169.

12. Про затвердження Порядку обміну електронними документами з контролюючими органами : Наказ Мінфіну України № 557 від 06.06.2017. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0959-17#Text> (дата звернення: 11.01.2022).

13. Кебко В.В. Еволюція електронного формату представлення звітної інформації. *Інфраструктура ринку*. 2017. № 11. С. 120–126.

14. Про затвердження Формату (стандарту) електронного документа звітності суб'єктів господарювання та Опису довідників, що публікуються з Форматом (стандартом) електронного документа звітності суб'єктів господарювання : Наказ Міндоходів України від 29.11.2013 № 729. URL: <https://tax.gov.ua/elektronna-zvitnist/platnikam-podatkiv-pro/normativne-zabezpechennya/print-63127.html> (дата звернення: 11.01.2022).

15. Карлова І.О., Поліщук О.І. Електронна звітність та «законні» її користувачі в умовах сучасного інформаційно-комунікаційного середовища. *Вісник Національного транспортного університету*. 2014. № 30(2). С. 82–89.

16. Сердюк А.І. Проблеми електронного фінансового звітування в Україні. *Вісник ЖДТУ. Економіка, управління та адміністрування*. 2017. № 3(37). С. 244–254.

REFERENCES:

1. Pro vnesennia zmin do Zakonu Ukrainy «Pro bukhgalterskyi oblik ta finansovu zvitnist v Ukraini»: Zakon Ukrainy vid 12.05.2011 № 3332-VI [On Amendments to the Law of Ukraine “On Accounting and Financial Reporting in Ukraine”: Law of Ukraine of May 12, 2011 № 3332-VI]. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3332-17#Text> (accessed 11 January 2022) [in Ukrainian].

2. Natsionalne polozhennia (standart) bukhgalterskoho obliku 1 «Zahalni vymohy do finansovoi zvitnosti» : Nakaz Ministerstva finansiv Ukrainy 07.02.2013 № 73 (Redaktsiia vid 09.07.2021) [National Regulation (Standard) of Accounting 1 “General requirements for financial reporting”: Order of the Ministry of Finance of Ukraine 07.02.2013 № 73 (Revised from 09.07.2021)]. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13#Text> (accessed 10 January 2022) [in Ukrainian].

3. (2008) Teoriia bukhgalterskoho obliku [Theory of accounting]. L.V. Napadovska (Ed.) Kyiv: Kyiv. nat. trade and economy un-t. (in Ukrainian)

4. Butynets F.F., Petrenko N.I. (2006) Standarty audytu, nadannia vpevnenosti ta etyky Mizhnarodnoi federatsii bukhhalteriv: testy [Standards of Auditing, Assurance and Ethics of the International Federation of Accountants: Tests]. Zhytomyr: Ruta. (in Ukrainian)

5. Lehenchuk S.F. (2020) Maibutnie korporatyvnoi zvitnosti: istoriia, perspektivy ta problemy [The future of corporate reporting: history, prospects and problems]. *Oblik i finansy – Accounting and finance*. 2 (88), 29–38. (in Ukrainian)

6. Khorunzhak N.M., Lukanovska I.R. (2019) Oblik v umovakh tsyfrovoy ekonomiky: problemy i perspektivy [Accounting in the digital economy: problems and prospects]. *Prychornomorski ekonomichni studii – Black Sea Economic Studies*. 45. 175–179.

Pro elektronni dovirchi posluhy : Zakon Ukrainy vid 05.10.2017 № 2155-VIII (Redaktsiia vid 16.12.2020) [On electronic trust services: Law of Ukraine of October 5, 2017 № 2155-VIII (Revision of 16.12.2020)]. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2155-19#n534> (accessed 11 January 2022). (in Ukrainian)

7. Pro elektronni dokumenty ta elektronnyi dokumentoobih : Zakon Ukrainy vid 22.05.2003 r. № 851-IV (Redaktsiia vid 16.12.2021) [On electronic documents and electronic document circulation: Law of Ukraine of 22.05.2003 № 851-IV (Revision of 16.12.2021)]. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/851-15#Text> (accessed 11 January 2022). (in Ukrainian)

8. Malyskin O.I. (2019) Podatok na prybutok u formakh podatkovoi ta finansovoi zvitnosti: osoblyvosti vidobrazhennia. *Bukhgalterskyi oblik i audyt – Accounting and auditing*. 4. 17–24. (in Ukrainian)

9. Ivakhnenkov S.V. (2018) Avtomatyzatsiia biznes-protsesiv ta bukhgalterskoho obliku: “khmarna” revoliutsiia? [Business Process Automation and Accounting: A Cloud Revolution]. *Bukhgalterskyi oblik i audyt – Accounting and auditing*. 5. 26–35. (in Ukrainian)

10. Ivakhnenkov S.V. (2012) Problemy zaprovadzhennia informatsiinykh tekhnolohii podannia finansovoi ta podatkovoi zvitnosti Ukrainy [Problems of introduction of information technologies of submission of financial and tax reporting of Ukraine]. *Ekonomichniy analiz – Economic analysis* (10, Vols. 3), pp. 164–169 Kyiv. (in Ukrainian)

11. Pro zatverdzhennia Poriadku obminu elektronnykh dokumentamy z kontroliuiuchymy orhanamy. Nakaz Minfinu Ukrainy № 557 vid 06.06.2017 [On approval of the Procedure for exchange of electronic documents with regulatory authorities. Order of the Ministry of Finance of Ukraine № 557 dated 06.06.2017]. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0959-17#Text> (accessed 11 January 2022). (in Ukrainian)

12. Kebko V.V. (2017) Evoliutsiia elektronnoho formatu predstavleniia zvitnoi informatsii [Evolution of electronic format for reporting information]. *Infrastruktura rynku – Market infrastructure*. 11. 120–126.

13. Pro zatverdzhennia Formatu (standartu) elektronnoho dokumenta zvitnosti subiektiv hospodariuvannia ta Opysu dovidnykiv, shcho publikuiutsia z Formatom (standartom) elektronnoho dokumenta zvitnosti subiektiv hospodariuvannia : Nakaz Mindokhodiv Ukrainy vid 29.11.2013 № 729 [On approval of the Format (standard) of the electronic reporting document of business entities and the Description of directories published with

the Format (standard) of the electronic reporting document of business entities: Order of the Ministry of Revenue of Ukraine dated 29.11.2013 № 729]. Available at: <https://tax.gov.ua/elektronna-zvitnist/platnikam-podat-kiv-pro/normativne-zabezpechennya/print-63127.html> (accessed 11 January 2022). (in Ukrainian)

14. Karlova I.O., Polishchuk O.I. (2014) Elektronna zvitnist ta «zakonni» yii korystuvachi v umovakh suchasnoho informatsiino-komunikatsiinoho seredovyscha [Electronic reporting and "legitimate" users in today's information and communication environment]. *Visnyk Natsionalnoho transportnoho universytetu – Bulletin of the National Transport University*. 2. 82–89. (in Ukrainian)

15. Serdiuk A.I. (2017) Problemy elektronnoho finansovoho zvituvannia v Ukraini [Problems of electronic financial reporting in Ukraine]. *Visnyk ZhDTU: Ekonomika, upravlinnia ta administruvannia – Bulletin of ZhSTU: Economics, Management and Administration*. 3(37). 244–254.